

Đạy hát đồng song thanh tại Sao Paulo (Brazil) từ 29 tháng 3, 2007 tới 5 tháng 4, 2007

Trần Quang Hải (Pháp)

Sau khi rời Buenos Aires (Argentina) vào buổi trưa 29 tháng 3, 2007 , tôi lấy taxi đi ra phi trường , tới quầy hãng máy bay TAM để gửi hành lý . Tôi ngồi ở hàng ghế 20D.

Trong khi chờ đợi lên máy bay , tôi ăn bánh mì sandwich và uống bia đen, tốn hết 30 pesos (10 US dollars)

14giờ30, tôi vào cửa hải quan. Đứng xếp hàng khá lâu vì cách tổ chức không hiệu quả . Dân chúng thích chen lấn và cảnh khám xét khá lâu .

15giờ30 , máy bay rời phi trường Buenos Aires để bay đi Sao Paulo. Thời gian bay là 3 tiếng . Tôi được cho ăn spaghetti Ý , uống rượu đỏ.

18giờ 30 máy bay đáp xuống phi trường thành phố Sao Paulo. Qua cửa hải quan khá mau. Đi ra tới bên ngoài , tôi gặp hai người đón tôi : cô Erci Kimiko Inokuchi (gốc Nhật), và anh Yves.... (người Pháp).

Tôi mừng quá chạy lại chào :

- Erci đó phải không ?

Cô Erci nhoẽn miệng cười :

- Chứ còn ai nữa chứ !
- Còn anh này là ai đây , tôi hỏi.
- Anh Yves, người Pháp , người dịch tất cả thơ từ anh gửi cho tôi vì tôi không biết tiếng Pháp mà tiếng Anh cũng không giỏi nữa , Erci vừa trả lời , vừa liếc nhìn qua anh Yves, miệng vẫn còn điếm một nụ cười thích thú .

Hai bên chào hỏi rồi họ đưa tôi đi ăn cơm vì cũng hơn 19giờ. Một nhà hàng bình dân ở trong một siêu thị, loại buffet, có đủ rau, thịt và bánh hẩu, khóm, đu đủ). người nói chuyện đưa tôi về khách sạn khu Nhật Liberdade. tầng lầu , thuộc ở Rua Galvao Bueno, 01506-000 Sao Paulo, SP. Điện thoại : (55-11) 3385 5500 .

Tôi ăn trái cây tươi tại nhà hàng bình dân

Tôi ở phòng 404, có máy lạnh. Phòng thuộc loại suite, tức là phòng khách và phòng ngủ, rất tiện nghi . Khí hậu ở đây sáng sớm và tối thì khá lạnh (10°C) trong khi ban ngày có khi lên tới 32°C, cho nên dễ bị cảm khi trong phòng mở

máy điều hòa không khí . Tại khách sạn có internet . Giá tiền một giờ là 12 Reals (1 US dollar = 2 Reals), như vậy là khoảng 6 US dollars cho một giờ internet. Tôi cần internet để liên lạc với việc làm của tôi , cho nên dù hơi mắc nhưng thà có còn hơn không .

Tắm rửa xong cũng hơn 12 giờ đêm . Đó là ngày đầu tiên ở Sao Paulo .

Sao Paulo thứ sáu 30 tháng 3, 2007

Điểm tâm được dọn từ 6 giờ tới 10 giờ sáng . Tôi thức dậy lúc 5 giờ 30. Đi ăn lót lòng lúc 6 giờ 10. Tôi hay thức sớm để có một ngày dài làm việc .

6 giờ 10 tôi đã vào phòng ăn ở lầu 1. Nơi đây có hai loại thức ăn cho điểm tâm : thức ăn Tàu với cháo trắng , hột vịt muối, tàu hủ , rong biển, xiu mại, bánh bao , và thức ăn Tây phương với thịt nguội, phô-mai, trứng ,

thịt
xúc
xích,
cornfla

kes. Ngoài ra có rất nhiều loại trái cây tươi : xoài, đu đủ, khóm, dưa hấu, dưa gan, chuối, cam . Tôi chỉ ăn cơm Tàu và trái cây là đủ no và khoái khẩu rồi .

Tôi đứng trước khách sạn Kinza Hotel

Thời giờ còn sớm, tôi đi dạo phố để cho biết nơi đây ra sao . Có rất nhiều tiệm Nhật bán sách, thức ăn, chụp pho. Có một trung tâm văn hóa Nhật và một viện bảo tàng về người Nhật sang xứ Ba Tây định cư từ năm 1908.

Tình cờ tôi khám phá có một tiệm internet giá rẻ , chỉ có 1,50 Real / 1 giờ , rẻ hơn 8 lần đối với giá ở khách sạn , nhưng chỉ mở cửa từ 8 giờ sáng tới 18 giờ . Thời gian này tôi lại đi làm việc không thể dùng internet ở đây . Nhưng ít ra cũng biết được một nơi khác có thể xài internet .

Tôi có hẹn với ban tổ chức lúc 9 giờ sáng . Trở về khách sạn, tôi chuẩn bị tài liệu và những gì cần thiết cho ngày làm việc hôm nay .

9 giờ sáng , anh Yves tới khách sạn, ngồi đợi tôi đi xuống .

Vừa thấy tôi, anh Yves mừng nói :

- Sao ? Anh ngủ được không ?
- Rất ngon , nhất là sau một chuyến bay từ Buenos Aires tới Sao Paulo và phải ngồi đợi cả giờ ở phi trường , tôi cười trả lời .

Ngồi trong xe , anh Yves kể cho tôi nghe từ khi anh về hưu anh sang định cư tại Sao Paulo sau khi làm việc gần 15 năm tại thành phố này . Anh người gốc vùng Bretagne bên Pháp. Với số tiền hưu trí bên Pháp, anh có một sòng nhà hạ tại xứ Ba Tây . Nhà có 3 phòng , có người giúp việc và anh lại có một ngôi nhà ở cạnh biển. Đời sống ở Ba Tây rẻ hơn bên Pháp và không có chật vật như cuộc sống ở Pháp . Đó là quan niệm của anh , chứ còn tôi thì tôi thích sống bên Pháp hơn vì có đủ sinh hoạt âm nhạc, nghệ thuật và di chuyển tới những quốc gia Âu châu rất tiện lợi cho việc làm âm nhạc của tôi . Dù đã sống hơn 20 năm ở Ba Tây , anh Yves nói tiếng Bồ đào nha rặc mùi giọng Pháp và đôi khi người Ba tây không hiểu anh muốn nói gì .

Đi xe hơi từ khách sạn tới nơi hội mất 40 phút , ở khu Mirumbo (một khu giàu ở ngoại ô Sao Paulo). Hội trường nằm trong trường học Colegio Santo Americo dành cho con nhà giàu . Ngôi trường này được thành lập từ hơn 50 năm do một ông linh mục tên là Gabriel, gốc Hung gia lợi dựng lên . Trường có một khu đất rộng năm mẫu đất . Với số lượng 1.500 học sinh từ lớp mẫu giáo tới lớp 10 và gần 200 thầy giáo . Tiền học mỗi tháng cho một học sinh là 2.000 Reals (lương tháng tối thiểu của một công nhân là 400 Reals). Như vậy tiền học mỗi tháng cho một đứa nhỏ bằng 5 tháng lương của một công nhân có lương tối thiểu . Trường được giữ an ninh rất kỹ . Ai muốn vào trường phải qua phòng kiểm soát và phải đưa tên, số ký danh căn cước và phải mang thẻ khách viếng thăm trên ngực .

Học trò được mặc đồng phục với màu sắc khác nhau . Lớp 1 mặc áo sơ-mi có hai cánh tay màu vàng , lớp 2 có màu đỏ, lớp 3 màu xanh đậm, lớp 4 màu xanh lơ , vv.... Nhìn vào màu áo thì biết đứa trẻ đó học lớp mấy .

Tôi được giới thiệu với bà Beth, người lo về chương trình âm nhạc của trường . Bà rất tử tế, đưa tôi đi xem khu học nhạc , và giải thích cho tôi biết về chương trình dạy nhạc ở trong trường này . Đây là trường tư nên họ có nhiều phương tiện và trình độ học cao hơn trường công .

Nơi đây có gần 60 giáo sư dạy nhạc từ piano, violin, kèn , trống, lý thuyết âm nhạc . Trường có nơi ăn cơm , nấu mỗi ngày cho gần 2.000 người ăn trưa. Có sân vận động chơi basket, volley, hồ tắm cho học sinh có sinh hoạt thể thao .

Trưa hôm nay tôi ăn biết cơm dọn cho nào . Thức ăn đầy đủ, một phần thịt nóng tây hay spaghetti. hẩu, dưa gan, hồng hay nước lạnh.

Tôi có vào thử âm nơi phòng diễn tới

cơm tại trường để học sinh ăn như thế có rau nhiều loại, với cơm hay khoai Trái cây tươi có dưa tươi . Có nước ngọt

thanh và ánh sáng nay vì tôi sẽ có một

buổi nói chuyện với minh họa về hát đồng song thanh và trình diễn một vài nhạc cụ đàn môi và muống . Phòng có khoảng 300 ghế, sân khấu rộng rãi , âm thanh tốt .

Sau khi thử xong , Yves đưa tôi về khách sạn để nghỉ ngơi . Đồng thời tôi lo ủi quần áo cổ truyền Việt Nam . Tôi sẽ là người khai mạc chương trình của hội thảo về bộ môn âm nhạc điều trị học .

17giờ 30 , anh Yves lại rước tôi đi lại hội trường . Cùng đi với tôi có bà Rejana, giáo sư dạy môn âm nhạc điều trị học ở Rio . Bà này đã gặp tôi ở Rio de Janeiro hồi năm 2006 khi tôi dự hội nghị về giọng hát và ông Alvaro , giáo sư dạy về môn nhân chủng học . Cả hai người này cũng tham dự hội thảo chung với tôi , và cùng ở chung khách sạn .

Tới hội trường lúc 18giờ 30 . Ban tổ chức đã có mặt . Mọi người chào tôi và đưa tôi vào phòng thay đồ . Sân khấu được trang hoàng đẹp đẽ . Tôi có một bà thông dịch từ tiếng Pháp sang tiếng Bồ đào nha vì tôi thuyết trình bằng tiếng Pháp . Bà thông dịch tên là Noémi, rất dễ thương , có học tại Pháp và nói tiếng Pháp rất thông thạo .

20 giờ 50 chương trình khai mạc với lời giới thiệu của bà Rejana về tiểu sử của tôi cho khán giả tới tham dự .

Tuy là nơi xa trung tâm thành phố , lại trời mưa , mà có khoảng 200 người . Đó là con số ngoài sự chờ đợi của ban tổ chức .

21giờ tôi bước ra trong chiếc áo dài gấm xanh, khăn đóng đen. Khán giả vỗ tay

chào mừng . Có lẽ họ có ấn tượng tốt đối với y phục cổ truyền của tôi . Đa số khán giả là những người thích tìm hiểu loại hát đồng song thanh vì đây là một buổi nói chuyện có tính cách chuyên môn và đề tài khá đặc biệt về một khía cạnh của giọng hát .

Tôi giải thích về bồi âm với máy vi tính và phần mềm về cách đo các bồi âm. Sau đó tôi phân biểu diễn các kỹ thuật hát đồng song thanh .

Mỗi một tiết mục đều được tán thưởng . Điều này làm cho tôi phấn khởi thêm hơn vì biết là buổi nói chuyện của tôi đã gây hứng thú nơi khán giả . Sau đó tôi giới thiệu một số đàn môi từ Tây bá lợi á, tới Nhật, Phi Luật Tân, Nam Dương, Việt Nam , Trung quốc . Một số loại đàn môi mà chưa ai ở xứ Ba Tây này được thấy và nghe . Họ đi từ ngạc nhiên này tới ngạc nhiên khác . Những tràng pháo tay nồng nhiệt vang lên từng hồi . Tới màn gõ muống , khán giả thích quá vừa

vỗ tay , vừa huýt sáo giống như trong các buổi concert nhạc pop vậy dù đây là một buổi thuyết trình .

Sau khi chấm dứt chương trình , khán giả đứng dậy vỗ tay thật lâu , tôi phải trình diễn thêm ba tiết mục nữa thì khán giả mới « tha » cho tôi nghỉ .

Khán giả tới bắt tay và có người nói :

- Ông quả thật là người tài giỏi ngoại hạng . Tôi đã từng nghe rất nhiều người chơi đàn môi nhưng chưa thấy ai chơi hay và lạ như ông !

Một người đàn bà đứng tuổi bắt tay tôi giữ thật lâu trong lòng bàn tay của bà và rỉ vào tai tôi :

- Ông có dạy hát thiền Tây tạng không ? Tôi học thiền, yoga, khí công và đã từng nghe các thiền sư Tây tạng tụng kinh . Giọng của ông có một sức hút kỳ lạ khiến tôi nghe và có một cảm giác làm rung động các cơ thịt trong người . Nếu có cách nào tôi được học cách hát của ông không ?

Tôi bối rối không biết phải trả lời như thế nào . Nhưng tôi cũng đáp :

- Cám ơn lời khen của bà . Tôi có dạy hát thiền, hát đồng song thanh và hát để làm tăng điện khí trong người . Nhưng tôi chỉ ở đây có vài ngày và chương trình của tôi không có một ngày nào rảnh để có thể chỉ dạy cách hát căn bản và việc học hát đòi hỏi nhiều thì giờ luyện tập . Có thể trong tương lai , nếu tôi có dịp trở lại đây lâu hơn thì tôi sẽ dạy bà và những người muốn tìm hiểu công lực của loại hát này .

Hàng trăm người đứng xếp hàng để tỏ lời khen tôi . Tôi rất cảm động trước tấm thành tình của khán giả xứ Ba Tây . Hầu hết khán giả là những người từng học những bộ môn thiền, hay những môn dùng âm nhạc để trị bệnh nên buổi nói chuyện về nhạc có vận khí công rất hấp với họ .

Sau đó ban tổ chức đưa tôi và một số người có liên hệ với ban tổ chức tới nhà hàng Nhật HIDEKI, một nhà hàng Nhật đã bảo trợ hội nghị bằng cách tặng một bữa tiệc com Nhật .

Đây là một nhà hàng nổi tiếng ở Sao Paulo, có thể nói là nhà hàng com Nhật ngon nhất nhì ở đây. Bữa com rất thịnh soạn . Tôi đã ăn nhiều lần com Nhật nhưng chưa bao giờ như lần này. Có đủ và tôm sống, sushi đẹp mắt và mỹ thuật, chiên (tempura). Sau bò, súp miso, súp tàu uống bia Nhật tráng miệng có cả hàng làm lấy. Ăn thức ăn được để vào người mang về .

ăn nhiều và ngon loại cá sống sashimi, và maki trình bày rất thịt lương, rồi tôm đó còn ăn mì xào thịt hủ non với hải sản, Sapporo, Asahi. Ăn xong, còn rất nhiều hộp để tặng vài

Tại bữa tiệc, có hai người giám đốc của đài truyền hình NIKEY, ông Paulo Miyagui, và bà Mieko Senaha. Tôi nghe nói họ có đài truyền hình. Tôi đi lại chào họ:

-Ông bà có cảm tưởng gì về buổi nói chuyện của tôi và những màn biểu diễn nhạc cụ?

Bà Mieko Senaha rất xinh đẹp, nhìn tôi với vẻ khâm phục nói:

-Tôi hết sức ngạc nhiên và thích thú khi được nghe ông trình diễn. Quả thật tôi ít khi được thấy một nghệ sĩ có nhiều biệt tài như ông. Chương trình của ông vừa vui, vừa nghệ thuật, vừa giáo dục, giúp cho người nghe biết rõ ràng việc ông phát biểu. Tôi không biết ông có thể nhún chút thì giờ để chúng tôi phỏng vấn ông cho đài truyền hình của chúng tôi không?

Tôi vui cười đáp:

-Tôi lúc nào cũng sẵn sàng để ông bà phỏng vấn. Nhưng thời gian cho chương trình này sẽ bao lâu?

-Khoảng 10 phút nếu ông không thấy mệt.

-Được. Chừng nào có thể bắt đầu? Tôi nhìn hai người hỏi.

Ông Paulo Miyagui trả lời:

- Sau khi dùng cơm xong thì tiện hơn.

Tôi đồng ý liền.

Thế là sau khi dùng tráng miệng, hai ông bà giám đốc đài truyền hình NIKEY thực hiện ngay một chương trình phỏng vấn tôi và xin tôi biểu diễn ba tiết mục: hát đồng song thanh, đàn môi và muống để phát ra tại Sao Paulo (một thành phố với 18 triệu dân). Thành phố Sao Paulo có hơn 1 triệu người gốc Nhật cư trú, sinh sống từ 100 năm nay tại xứ Ba Tây. Họ chuyên về trồng rau, buôn bán, nhà hàng và từ thế hệ thứ hai, thứ ba sinh hoạt trong lĩnh vực kỹ thuật, khoa học, giáo dục và hành chính.

Lúc đầu họ định làm một chương trình 10 phút. Tới khi tôi trình diễn xong và

trả lời những câu hỏi về nghề nghiệp của tôi, vừa là nhà nghiên cứu dân tộc nhạc học, vừa là nhạc sĩ nhạc truyền thống Á châu, thì họ đã thu hình hơn 30 phút. Họ nói với tôi sẽ làm một chương trình đặc biệt. Tất cả những người làm việc cho tiệm cơm Nhật, ông chủ tiệm còn nhỏ tuổi (khoảng 30 ngoài) đều tới xin chụp hình với tôi để lưu niệm và xin chữ ký.

Tôi và cô Erci và ông chủ nhà hàng HIDEKI

Buổi đầu tiên của chương trình hội thảo đã mang lại một tiếng vang tốt đẹp .

Sao Paulo, thứ bảy 31 tháng 3, 2007 .

Ăn sáng xong lúc 6giờ30 vì chương trình làm việc khởi sự sớm hôm nay .

8giờ anh Yves tới rước bà Rejana, Alvaro và tôi đi lại hội trường .

Từ 9giờ30 tới 12giờ30 anh Alvaro, giáo sư trường đại học nói về một phong tục đồng bóng vào năm 1938. Nhờ có cô Noemi dịch ra tiếng Pháp bài thuyết trình nên tôi có thể theo dõi buổi nói chuyện.

Ăn trưa tại một trường . Thức ăn mặn, và phải chờ

Trở lại hội dạy hát đồng song tới 18 giờ . Người 56 người . Tôi một lớp tới hơn thường là 20 đông quá sẽ khó người để cho mọi hội . Tuy nhiên ,

phương pháp tôi dạy có hiệu quả với số lượng người học nhiều như lần này . Sau hai giờ luyện tập, kết quả ngoài sự chờ đợi của tôi là mọi người đều thành công phát 2 âm cùng một lúc . Quả là một kỷ lục ! Bốn giờ học hát đã mang lại sự tin tưởng nơi học trò . Tất cả học trò đứng dậy vỗ tay khen tôi . Chưa bao giờ tôi dạy học mà học trò cảm ơn bằng sự vỗ tay đứng dậy (standing ovation) . Tôi cúi đầu chào và hẹn ngày hôm sau tiếp tục học môn hát này .

Tối nay , bà Erci Kimiko, trưởng ban tổ chức mời chúng tôi đi ăn cơm Tàu ở nhà hàng Golden China, tại khách sạn Ginza nơi tôi cư ngụ . Đây là nhà hàng Tàu sang , có rất đông khách tới ăn . Tôi không biết có bao nhiêu nhà hàng Tàu ở Sao Paulo nhưng nghe nói cơm Tàu rẻ hơn cơm Nhật và Đại Hàn . Tôi không thấy có nhà hàng Việt ở đây .

Chỉ có 5 người dùng cơm tối nay : bà Rejana, cô Noemi thông dịch, anh Alvaro, bà Erci Kimiko và tôi . Chỉ ăn một món thịt bò xào rau với cơm quảng đông . Tôi uống 2 ly whisky và hai chai bia. Tráng miệng có chuối chiên . Theo tôi thì cơm Tàu ở xứ Ba Tây không ngon bằng cơm Tàu ở Mỹ và Pháp .

nhà hàng gần hội nấu không ngon, đợi lâu .

trường , tôi có lớp thanh từ 14 giờ tham dự lên tới chưa bao giờ dạy 50 người . Bình người là tối đa vì chỉ dạy từng người có thể lĩnh tôi cũng thử xem

Tôi bắt đầu thấm mệt sau mấy ngày dạy hát và trình diễn ở Argentina và Brazil . Tôi xin cáo lỗi phải rời bàn đi ngủ vì sáng hôm sau tôi còn một lớp dạy và chương trình còn nhiều ngày phải làm việc . Tôi lại hơi bị cảm vì máy lạnh trong phòng ngủ .

Về phòng tôi lấy muông cao gió . Không có dầu gió hay dầu cù là . Tôi phải lấy xà bông thấm nước chà lên da cho trơn để cao bớt đau . Tôi bị trúng gió nên cao sơ mà đã bầm tím những nơi cao . Nhờ vậy mà tôi cảm thấy thông mũi, và bớt ho . Dạy hát mà sổ mũi , và ho là kỳ nhứt . Tôi phải tìm cách để giải quyết cơn ho và chảy nước mũi . Tôi ngồi vận khí công , tham thiền độ 30 phút . Xong tôi đi xuống chỗ tiếp tân khách sạn mua một ly nước chanh thật nóng pha với mật ong mà tôi lúc nào cũng mang theo . Nhờ đó mà tôi ngủ không bị ho.

Sao Paulo chủ nhật 1 tháng 4, 2007

Sáng nay tôi không đi dự hội nghị vì đề tài không mấy hấp dẫn đối với tôi . Lợi dụng cơ hội này tôi nhờ anh Yves đưa tôi đi viếng thành phố Sao Paulo vì tôi không biết sẽ có thì giờ đi thăm thành phố hay không ?

9 giờ sáng anh Yves tới hỏi tôi :

- Anh muốn đi đâu , tôi sẵn sàng đưa anh đi. Lâu rồi tôi không có đi viếng thành phố . Hôm nay tiện dịp tôi đưa anh đi và tôi cũng thăm viếng luôn .
- Như vậy thì quá tuyệt, tôi mừng nói .

Anh Yves chở tôi đi ra trung tâm thành phố. Trước đó đi rảo một vòng thành phố xưa. Tới ngay nhà thờ đại thánh đường , anh Yves gửi xe ở một chỗ giữ xe . Ở Sao Paulo không nên để xe đậu ngoài đường vì dễ bị đập phá . Ngoài ra chỗ nào đậu xe đều có người chạy lại xin giữ dùm xe . Cho nên tốt hơn hết là gửi xe trong garage là yên lòng nhứt .

Sau đó đi bộ tới khu Republica . Nơi đây mỗi chủ nhật có chợ trời bán các hàng tiểu công nghệ. Tôi có dịp uống nước dừa tươi lạnh, mua vài món quà kỷ niệm, vài cây đàn nhỏ để làm quà cho gia đình, và chụp một số hình lưu niệm .

Tới 11 giờ chúng tôi đi lại hội trường, nghe phần chót của bài tham luận của một bà nhạc học gia .

13 giờ ăn trưa tại nhà hàng gần đó. Hôm nay tôi chọn món thịt bò khá mềm. Giọng tôi khàn và trong người không khỏe . Tôi hơi lo vì tôi còn tới 4 ngày làm việc mà không biết bệnh có nặng hơn hay không .

Từ 14 giờ 30 tới 18 giờ 30, tôi dạy kỹ thuật hát đồng song thanh với đầu lưỡi để lên đốc giọng . Đây là kỹ thuật Mông cổ và Tuva tạo bồi âm trong treo, mạnh. Sau 4 giờ học, mọi người đều hát được . Tôi rất hả dạ thấy phương pháp truyền

dạy hiệu quả . Học trò tới chào và khen tôi . Có vài người mang quà , đĩa CD nhạc dân tộc xứ Ba Tây tặng tôi làm quà kỷ niệm . Bà Erci Kimiko tuyên bố là sẽ mời tôi trở sang đây vào năm tới (2008). Suốt cả hai buổi dạy và buổi nói chuyện của tôi đều được thu hình để làm tài liệu . Trong số người tới học có cô Elza Tsuzumi tôi đã quen tại Paris cách đây 10 năm lúc cô sang sống ở Paris với chồng làm tổng lãnh sự của tòa đại sứ Ba tây . Cô Tsuzumi đậu tiến sĩ nhạc học ở Nhật về đề tài hát tuồng Nô . Hiện giờ cô Tsuzumi làm việc cho Japan Foundation tại Sao Paulo . Cô tới học là cố ý muốn gặp tôi . Cô ấy hẹn ăn cơm tối với tôi thứ ba 3 tháng 4.

Tối nay ban tổ chức đưa tôi tới nhà hàng Chaplin để ăn pizza Ý . Tôi ăn không thấy ngon vì trong người bẽ nghề quá . Tuy vậy cũng phải làm vui lòng ban tổ chức, tôi chia phần nhiều loại pizza và uống bia đen rất ngon . Phần tráng miệng tôi ăn món nước đu đủ với cassis , một món tráng miệng đặc biệt của xứ Ba Tây .

Tôi nói với cô Erci :

-Erci, tôi không khỏe lắm. Không biết có ai đưa tôi về khách sạn không ?

Erci tỏ vẻ lo lắng :

-Anh có sao không ? Nếu anh thấy bệnh thì tôi sẽ đưa anh đi bác sĩ .

Tôi xua tay , lắc đầu đáp :

- Không sao đâu , chỉ hơi mệt thôi .
Cần ngủ sớm vì sáng mai còn phải biểu diễn cho mấy đứa nhỏ của trường học .

Erci nói nhỏ với Maria, một người bạn phụ

tá có xe hơi để đưa tôi về khách sạn sớm vì tôi phải dưỡng sức để tiếp tục dạy trong những ngày còn lại .

Nói là sớm chứ cũng gần 23 giờ . Tuy đau nhưng rất vui vì việc làm có kết quả tốt .

Sao Paulo thứ hai 2 tháng 4, 2007

Ăn sáng xong, tôi đi lại internet café để kiểm thơ, trả lời những thơ cần thiết .
Trở về khách sạn, viết xong những bức ảnh cho gia đình .

11giờ sáng, Erci và Noémi tới đưa tôi lại trường Colegio Santo Americo, ăn cơm trưa nơi đó với rau, thịt gà và cơm . Tráng miệng có trái cây như dưa hấu và dưa gan .

13giờ Bà Beth là người lo về âm nhạc của trường tới đưa tôi tới một phòng nhỏ cho 100 học sinh từ lớp 1 tới lớp 4 (trẻ em từ 6 tới 10 tuổi). Tôi nói tiếng Anh và cô Noémi dịch lại bằng tiếng Bồ đào nha . Chương trình diễn ngắn chỉ có 30 phút với các tiết mục đàn môi, hát đồng song thanh, và muống . Nhìn những cặp mắt của các em mở to đầy ngạc nhiên, và những chiếc miệng há ra sững sờ trước những âm thanh kỳ diệu từ những chiếc đàn môi của Việt Nam, Yakutia, Trung Quốc, Phi luật tân, Nam dương . Những tràng pháo tay dòn như pháo nổ, cũng như những tiếng cười thích thú khi tôi biểu diễn màn gõ muống chứng tỏ rằng âm nhạc hoàn toàn không biên giới và không cần phải có trình độ hiểu biết . Âm nhạc cũng như âm thanh có thể đi vào lòng người khi người biểu diễn biết cách tạo nó thành những mũi tên xuyên vào tim của người nghe một cách khéo léo . Tôi chấm dứt chương trình diễn với một bài hát làm việc « Hò hụi » miền Trung Việt Nam . Các em hứng chí hát « Hụi là khoan » thật to theo nhịp của bài hát .

Tôi có thêm một chương trình thứ nhì với hơn 100 em bé và kết quả cũng thành công như lần đầu . Tôi có chỉ cách cho mấy em cầm muống như thế nào để tạo thành âm thanh . Chúng học mau lắm và rất thích thú khi gõ được vài nhịp điệu tôi chỉ dạy và dành nhau học trông rất cảm động . Đây là cách truyền dạy một

nghệ thuật dân gian . Nghệ thuật gõ muống được tôi phát triển từ hơn 55 năm nay đã được phổ biến khắp năm châu.

Hôm nay ngón tay trở dùng để kẹp cặp muống bị sưng vì tôi biểu diễn nhiều lần qua những chuyến đi liên tục từ Pháp, sang Đức, Ý, Á căn đình và Ba Tây trong vòng một tháng .

Erci đã thu hình cả hai buổi diễn cho trẻ em , và sẽ dùng làm tài liệu sư phạm âm nhạc tại Ba Tây .

Sau khi diễn xong xuôi, bà Beth đưa chúng tôi về văn phòng của bà để uống cà phê, đồng thời ngõ ý muốn tôi nhin chút thì giờ diễn cho những trẻ em nghèo nhưng yêu nhạc. Bà nói rằng mỗi tuần vào sáng thứ ba những trẻ em của những gia đình nghèo tới trường này để học nhạc . Tôi bằng lòng ngay vì tôi nghĩ trẻ em nghèo cũng có quyền được nghe nhạc như những trẻ em giàu .

Sau đó tôi được Erci đưa về khách sạn . Cô Noémi từ già chúng tôi để trở về thành phố cô ở cách Sao Paulo khoảng 300 km .

Tôi đi tắm sauna ở trong khách sạn , từng lâu 18. Trong khách sạn có sauna, hồ bơi, nơi tập thể dục, vv.. . Sauna điện chứ không giống như sauna tôi tắm ở xứ Phần lan , nhưng cũng tạm được. Có tắm sauna rất nóng trong một phòng bằng cây thông làm cho cơ thể chảy mồ hôi rồi đi tắm nước lạnh sẽ làm cho khỏe lại sau một ngày làm việc mệt nhọc .

Cô Noém, thông dịch viên và tôi

Chiều nay, Erci mời tôi đi ăn cơm Ba Tây, một loại cơm mà tôi rất thích . Đó là loại Churrasco tức là ăn nhiều loại thịt bò do những người dọn bàn mang tới cắt

thịt tại nơi bàn và muốn ăn bao nhiêu thì ăn (all you can eat – buffet à volonté). Ngoài ra còn có hàng chục món súp, rau đủ loại, thịt ngưu, vv.... Erci đi cùng với cô Mayumi (cô giáo gốc Nhật dạy nhạc cho trẻ em mẫu giáo của trường Santo Americo đưa tôi tới nhà hàng Charascaria – Vento haragano ở Avenida Reboucas, 1001 Sao Paulo, nổi tiếng nhất và ngon nhất tại thành phố Sao Paulo . Các bạn có thể vào trang nhà để biết thêm về

nhà hàng này : www.ventoharagano.com.br . Bước vào nhà hàng tôi thấy có hai cô tiếp khách mặc áo kiểu Tây ban nha trông rất đẹp chào tôi và một cậu mặc quần áo dân gian đưa chúng tôi tới một bàn không hút thuốc . Hôm nay tôi định

ăn nhiều món cho thỏa tính hiếu kỳ . Mở đầu là uống khai vị bằng rượu champagne với cassis (gọi là « kir royal »). Tôi lấy thức ăn đầu là món rau asperges (asparagus), cà chua, nấm, một chén súp nóng . Sau đó những người bồi bàn mỗi người cầm một xâu thịt nướng đủ loại mang tới tận bàn . Họ đi lòng vòng trong phòng . Tại mỗi bàn , mỗi thực khách có một miếng giấy tròn có hai màu : màu đỏ là không muốn ăn , màu xanh cây là muốn ăn . Khi người bồi bàn đi ngang qua bàn thấy miếng giấy màu xanh cây thì dừng lại và hỏi mình có muốn ăn thịt anh ta đang cầm hay không . Nếu từ chối thì sẽ có người khác tới mời . Có cả chục bồi bàn cầm cả chục loại thịt, cá và tim gà . Tôi ăn nhiều loại thịt bò nửa chín nửa sống (rear meat / saignant) từ rumpsteak, top sirloin, sirloin, tenderloin (filet mignon), cá salmon, đùi gà nướng, sườn heo , tim gà . Tính ra tôi ăn 10 lần thịt , mỗi lần độ 100 gr . Ngồi ăn gần 2 tiếng đồng hồ, tôi ăn khoảng 1kg thịt đủ loại, uống bia Ba Tây, rượu đỏ hai ly. Sau cùng ăn tráng miệng với món papaya cream with cassis (nước đu đủ với sirô cassis) một món tráng miệng đặc thù của xứ Ba Tây.

Tôi có chụp hình lưu niệm với một cô chiêu đãi viên và một cậu dọn bàn để ghi lại hình ảnh y phục .

Trở về khách sạn cũng hơn 23giờ . Thêm một ngày làm việc có kết quả tốt và được ăn ngon, nếm thêm mùi vị cơm Ba Tây .

chụp chung với cô chiêu đãi viên và cậu dọn bàn

Sao Paulo, thứ ba 3 tháng 4, 2007

7giờ40 sáng , Erci và Yves tới rước tôi đi lại Colegio Santo Americo để tôi biểu diễn cho những đứa trẻ học sinh nghèo nhưng rất thích nhạc .

9giờ tôi tới trường và được vào một phòng âm nhạc. Có khoảng 100 đứa trẻ màu da ngăm đen đang ngồi chờ tôi . Khoảng 10 em đang đàn chung trong một dàn nhạc quân đội. Em thì thổi sáo, em thì thổi kèn , chung với vài thầy giáo dạy nhạc .

Chúng
tôi nghe
nhạc có
như bài
all the
« Oh

đàn cho
vài bài
tiết tấu
« When
Saints »,

Susannah ». Tôi được giới thiệu với các em . Tôi biểu diễn những tiết mục
muỗng, đàn môi , hát đồng song thanh . Chúng tiếp nhận rất nhạy và vỗ tay từng
hồi bày tỏ sự thích thú . Tôi dạy một số cầm muỗng để gõ . Chúng học rất

nhANH . Có vài em có khiếu đặc biệt đã
cùng tôi song tấu muỗng được cử tọa hoan
nghinh nhiệt liệt . Một ông thầy dạy trống
đi lại gần tôi hỏi tôi cách chơi muỗng như
thế nào . Tôi chỉ cách cầm, và gõ những tiết
tấu căn bản . Ông ấy nghe xong , làm trở lại
được ngay . Trên gương mặt ông ta hiện vẻ
thỏa mãn, vui mừng vì học được một nhạc
cụ gỗ mới. Tôi hy vọng rằng trong tương lai
xứ Ba Tây sẽ có thêm nhiều người chơi
muỗng . Biết đâu sẽ có những dàn nhạc

muỗng không chừng !

Tiếp theo, bà Beth đưa tôi
tới lớp học mẫu giáo của
cô Ayumi (người đãi tôi ăn
com Ba Tây tối thứ hai 2
tháng 4). Mấy em nhỏ từ 3
tới 5 tuổi ngồi xem tôi biểu
diễn các nhạc cụ lạ đối với
các em và cũng hát bài
« Hò hụi » với tôi rất dễ
thương . Cả trăm em ngồi
chăm chỉ nghe . Tôi lại

biểu diễn thêm 15 phút cho một lớp mẫu giáo không được nghe vì bận đi ra ngoài . Tính ra sáng nay tôi đã diễn tổng cộng 2 giờ cho hơn 200 đứa trẻ. Một cách gieo ấn tượng nhạc Việt vào đầu những đứa trẻ tương lai của xứ Ba tây. Trong 30 năm nữa, chúng sẽ trở thành những cán bộ , những người lãnh đạo của xứ này và sẽ nhớ nhạc Việt còn ghi sâu đậm trong đầu của chúng .

Hôm nay Erci và Yves đưa tôi đi ăn cơm Đại Hàn ở tiệm Lua Palace Restaurante, Av. Armando Ferrentini 182, Aclimacao. Tiệm này là một trong vài tiệm cơm Đại hàn ngon nhất của thành phố Sao Paulo.

Ba chủ tiệm (sinh năm 1944) rất bật thiệp. Tôi chào bà và nói vài câu tiếng Đại Hàn, và hát bài « Arirang », một bài dân ca mà bất cứ người Đại Hàn nào cũng biết . Tôi tạo cảm tình ngay . Bà này cho biết là bà cũng có hành nghề ca sĩ lúc trẻ . Trên vách tường của tiệm có đầy hình ảnh các nghệ sĩ quốc tế tới ăn cơm tại

tiệm này . Bà xin phép được chụp hình với tôi , có lẽ sẽ dán trên tường tiệm trong tương lai .Tiệm có những phòng ngồi bàn ghế như tây phương và cũng có phòng ngồi dưới đất theo phong tục xưa. Chúng tôi chọn món thịt bò nướng trên bàn « Pul Ko Gi » ăn chung với hàng chục món dưa, rau luộc, đặc biệt là món « kim chi » (cải tàu ngâm ớt, tỏi, gừng).

Một bữa ăn rất ngon phần thịt bò giá 59 Euros) . Tôi bàn với lại có thể mời bà « mạnh thường hội thảo hay đại hội vì bà này rất thích

và rất no. Mỗi một Reals (khoảng 20 Erci là trong tương chủ tiệm làm quân » cho những liên hoan âm nhạc , nhạc.

Trở về khách sạn, tặng về người Nhật Ba Tây từ năm 1908

đi vào viện bảo tàng này tôi thấy những kỷ vật của người Nhật lúc mới tới, đời sống lập nghiệp trong những năm đầu cư ngụ và sự tiếp tới qua những thế hệ sau . Người Nhật hội nhập vào xã hội Ba Tây và thăng tiến trở thành những

tôi đi viếng viện bảo di trú đầu tiên tại xứ tới ngày nay . Nhờ

người làm việc hành chánh, nông nghiệp, thương mại, và kỹ thuật . Tới thế hệ thứ ba họ trở thành giai cấp lãnh đạo trong xã hội Ba Tây . Số người Nhật tới xứ Ba Tây lên tới vài trăm ngàn người vào thập niên 20/30 . Hiện nay chỉ ở thành phố Sao Paulo đã có hơn 1 triệu người gốc Nhật .

Từ năm 1990, người Ba tây gốc Nhật bắt đầu quay về nguồn, học lại tiếng Nhật, và đi thăm viếng xứ Nhật để biết cội nguồn của mình vì họ sinh ra trên đất Ba Tây . Japan Foundation bắt đầu hoạt động tại Ba Tây từ năm 1970 để phổ biến văn hóa Nhật cho người gốc Nhật và người Ba tây nói chung .

Chiều nay tôi có hẹn với cô Magda Pucci, một nữ ca sĩ đã từng học hát đồng song thanh với tôi ở Rio de Janeiro hồi năm 2006. Cô tới trễ vì bị kẹt xe nhưng cũng có gặp và uống nước ở một tiệm gần khách sạn . Cô tặng tôi hai DVD do cô thực hiện . Cô là người điều khiển ban tốp ca Mawaca hát đa âm những bài dân ca thể giới với một ban nhạc nhỏ . Tôi xem DVD thấy họ làm việc rất chuyên nghiệp và đi trình diễn nhiều nơi .

Tối nay cô Elza Tsuzuki mời tôi ăn cơm Nhật . Cô biết tôi sang Sao Paulo mà cô lại làm việc tại thành phố này nên viết email sang Pháp để hẹn ăn cơm với nhau . Nhờ vậy mà tối nay cô Elza và tôi có dịp dùng cơm tại một nhà hàng trong khu Nhật Liberdade gần khách sạn . Tiệm này tên là Sushi Yassu, Rua Tomas Gonzaga 98, Liberdade, CEP 01506-020 Sao Paulo SP, email : sushiyassu@euol.com.br .

Elza chọn món sushi-sashimi combined giá 119 Reals. Rất ngon vừa đủ ăn. Tôi uống bia Antartica 600ml (5 Reals) . Tráng miệng ăn cream papaya với cassis (11 Reals). Trong lúc ăn cô kể cho tôi nghe sự diễn biến trong cuộc đời của cô từ ngày tôi gặp cô lần chót ở Rio de Janeiro vào năm 2001 lúc hội nghị âm nhạc ICTM (International Council for Traditional Music).

Cô Elza Tsuzuki và tôi tại nhà hàng Nhật

Trong cuộc đời có những chuyện bất ngờ xảy ra làm thay đổi cuộc sống . Cứ sống hôm nay, ngày mai ra sao thì phó mặc cho định mệnh.

Tôi vẫn còn ho và sổ mũi. Còn một ngày làm việc nữa cho dự án hát đồng song thanh . Không biết tôi có còn giọng để hát hay không ?

Sao Paulo thứ tư 4 tháng 4, 2007

9giờ30 sáng anh Yves tới rước tôi đi lại vườn bông để gặp Erci vì dự định sẽ thu hình tại vườn bông trong khi tôi chơi đàn môi và gõ muống cho dự án làm một cuốn phim DVD về đàn môi và muống cho những ai muốn học hai nhạc cụ này .

Khi tới nơi , tôi thấy có nhiều xe hơi chạy qua lại hơi ồn ào, tôi bèn nói với Erci :

- Erci ơi, chỗ này tôi thấy không thể thu hình được vì ồn ào sẽ không tốt cho âm thanh vì đàn môi không thể đàn lớn được. Lại có nhiều tiếng chim hót vì nơi đây có nhiều cây.
- Tôi cũng thấy như vậy, Erci đáp. Anh có giải pháp nào không ?
- Hay là mình trở lại trường học , xin mượn một phòng trống để thu hình có lẽ tốt hơn, tôi đề nghị.

Erci liền gọi điện thoại cho bà Beth để hỏi phòng auditorium có rảnh hay không . May quá ! không có chương trình gì trong phòng này cả . Thế là cả ba chúng tôi leo lên xe trực chỉ hướng trường học .

11giờ30 tới trường, đứng vào giờ ăn cơm trưa nên chúng tôi dùng cơm để có nguyên buổi trưa để thu hình .

13giờ Erci chuẩn bị máy quay phim trong khi tôi thay đồ cô truyền Việt Nam để chuẩn bị màn chơi các loại đàn môi .

Đây là lần đầu tiên tôi giới thiệu các loại đàn môi cho một DVD có tính cách sư phạm âm nhạc (music pedagogy) cho học trò và những ai muốn học đàn môi . Tôi trình bày các loại đàn môi của các xứ Yakut, Việt Nam, Phi luật tân, Nam Dương , Trung quốc, A phú hãn, Altai, Baskorkostan. Có loại đàn môi bằng thép, thau, tre cho thấy sự đa dạng của đàn môi ở Á châu.

Sau phần đàn môi, tôi biểu diễn các kỹ thuật gõ muống do tôi sáng chế ra đi từ nhịp hai, sang nhịp ba, dùng hai ngón tay, ba, bốn , năm ngón tay, kéo dài trên lưng ngón tay trở, trên cánh tay, trên lưng bàn tay, gõ vào miệng, tạo thành âm thanh điện tử để có thể làm thành một bài nhạc cùng một lúc có phụ đệm tiết tấu . Mỗi một kỹ thuật đều được giải thích bằng tiếng Anh .

14giờ 30 tới phần trình bày kỹ thuật hát đồng song thanh . Nhưng phòng bị ồn phải dời sang một nơi khác có khung cảnh trang trí đẹp hơn tuy nhỏ hơn .

Sau phần biểu diễn các kỹ thuật căn bản, tôi chỉ dạy Marcelo, một học trò hát đồng song thanh giỏi nhất của lớp dạy loại hát này cách đây vài ngày. Anh Marcelo tự học hát đồng song thanh vài năm , có thể tạo những bồi âm nhưng chưa biết cách hãm giọng chánh cho nhỏ lại nhưng có thể hát nhiều bồi âm và biết hát một vài bài bản. Trong số học trò tham dự buổi thu hình này tôi chọn 3 học trò . Ngoài anh Marcelo, còn hai cô Kelly và Angelita trẻ đẹp, và có thể hát bồi âm khá rõ . Ai cũng hát được và tạo bồi âm rõ . Tới 17 giờ, phòng studio đóng cửa . Chúng tôi trở lại phòng auditorium để thu hình tiếp tiết mục chót của phần hát đồng song thanh . Đó là tiết mục « nụ hôn bồi âm » (harmonic kiss / baiser harmonique). Hai miệng để thật gần nhau. Một người phát ra âm thanh, người kia nín thở và thay đổi thể tích của miệng để làm cho bồi âm lên xuống . Tôi nghĩ ra tiết mục này để dùng trong âm nhạc điều trị học (music therapy /

Tôi và 3 người học trò trong lúc thu hình

musicothérapie) để giúp cho những cặp vợ chồng tìm lại hạnh phúc, hay những cặp tình nhân hòa giải thuận thảo lại sau khi áp dụng kỹ thuật « nụ hôn bồi âm » . Hiệu quả chỉ có 20 % nhưng ít ra cũng giúp cho 20% cặp tìm lại hạnh phúc . Tôi

đã thể nghiệm nhiều nơi trên thế giới qua những lớp dạy hát của tôi và kết quả đã được kiểm chứng .

17giờ 50 chúng tôi làm xong chương trình. Ai nấy đều bằng lòng . Erci đã dùng hai máy quay phim, một cố định, và một di động . Kết quả chưa biết ra sao vì tôi chưa thấy hình ảnh ra sao . Hy vọng sẽ được như ý .

Tôi cùng 3 học trò , Erci và Yves chụp hình kỷ niệm sau khi xong buổi quay phim.

Đây là lần đầu tôi làm một DVD với phương pháp dạy hát đồng song thanh do tôi nghĩ ra . Với phương pháp này học trò chỉ mất một thời gian rất ngắn thì có thể phát ra hai âm cùng một lúc . Đó là kết quả của nhiều năm thể nghiệm mà tôi đã bỏ ra để đúc kết thành một cách dạy hiệu quả .

Tối nay anh Yves đãi chúng tôi tại một nhà hàng Đức ăn món choucroute. Món ăn này không ngon lắm vì thịt hơi mặn và đầy mỡ. Tôi uống 3 ly bia và ăn tráng miệng với cà rem dừa .

Sau đó ghé lại nhà của Erci để chào mẹ của Erci. Bà cụ có đi nghe tôi trình diễn và rất thích những màn biểu diễn của tôi . Bà cụ sang sinh sống ở Ba Tây từ năm 8 tuổi , ít nói tiếng Nhật với con cho nên Erci không giỏi tiếng Nhật. Chỉ có thể nói chuyện thường ngày và không đọc và viết tiếng Nhật thông thạo .

22 giờ tôi trở về khách sạn để chuẩn bị hành lý vì chiều hôm sau là tôi lấy máy bay về Pháp .

Sao Paulo, thứ năm 5 tháng 4, 2007

Ăn sáng xong, lo thu xếp hành lý để rời khách sạn hôm nay.

Erci tới khách sạn lúc 10giờ30 để đưa tôi đi shopping và mua tem để gửi những tấm bưu ảnh mà tôi đã viết xong từ mấy ngày nay. Tôi rất vui khi nghe Erci tuyên bố với mấy người tới tham dự hội thảo là sẽ mời tôi trở sang Sao Paulo vào năm 2008.

Cũng nên biết là năm 2008 sẽ là năm xứ Pháp tại Ba Tây (year of France in Brazil) và cũng là năm kỷ niệm 100 năm người Nhứt sang sinh sống tại xứ Ba Tây . Có thể là sẽ có nhiều chương trình văn nghệ và văn hóa về xứ Pháp và xứ Nhứt .

Tôi gửi hành lý tại khách sạn và sẽ lấy khi tôi đi ra phi trường chiều nay . Máy bay tôi rời Sao Paulo vào lúc 23 giờ . Erci đưa tôi tới một shopping center gần đó, có đầy đủ các tiệm bán các loại quần áo , giày dép, máy móc . Erci xin tôi các hình tôi chụp để chuyển sang CD . Tôi đưa miếng thẻ chụp hình trong máy Sony của tôi cho một tiệm chụp hình để chuyển sang . Rồi Erci đưa tôi tới một tiệm bán giày để tặng tôi một đôi giày dùng cho đi bộ vừa nhẹ, vừa tốt vì đồ hiệu để làm kỷ niệm và là một món quà để cảm ơn tôi đã mang lại cho hội của Erci một thành quả mỹ mãn và có tiếng vang mạnh .

Chúng tôi đi ăn cơm Nhứt ở ngay trong trung tâm thương mại để cho đỡ mất thì giờ . Sau khi trở lại tiệm hình để lấy 2 CD hình , chúng tôi đi uống cà phê và ăn kem ở một tiệm kem khá nổi tiếng tên là Brunella . Tôi ăn kem xoài và « pistache » (không biết dịch ra tiếng Việt là gì ?) Erci thừa dịp này hỏi tôi :

- Anh có thể cho tôi biết lúc nào anh có thể trở qua đây năm 2008 ?

Tôi lim dim mắt , trong đầu suy nghĩ một lúc rồi đáp :

- Hiện giờ tôi có ba khoảng thời gian có thể sang được là : tháng giêng từ 15 tới 30, 2008, hay tháng ba từ 15 tới 30 hay tháng 5 từ 15 tới 30, 2008.
- Như vậy tôi có thể dự trù là anh sẽ ở Sao Paulo một tuần, rồi đi Salvador (vùng Bahia), hay đi Parana để dạy học ở hai trường đại học ở hai tỉnh đó .

Hiện giờ tôi chưa nắm được chương trình . Nhưng tôi sẽ cho anh biết sau hè , anh nghĩ có được không ? Erci nhìn tôi hỏi.

- Nhưng Cô nên cho tôi biết càng sớm càng tốt vì tôi phải sắp đặt chương trình di chuyển của tôi từ một năm trước .

Hai người đồng ý về điều kiện làm việc . Erci lái xe đưa tôi trở về khách sạn và kêu một taxi đưa tôi ra phi trường .

Tôi rời Sao Paulo lúc 16giờ . May quá , không bị kẹt xe . Tôi tới phi trường chỉ mất có 30 phút thay vì mất cả giờ đồng hồ .

Tới phi trường trước gần 6 tiếng đồng hồ . Chỉ ngồi uống cà phê, rồi đi ra ngoài hút vài điếu thuốc để « giết » thì giờ vì chỗ quầy gửi hành lý chỉ mở cửa 3 giờ trước khi máy bay cất cánh .

Tôi có vé máy bay điện tín (electronic ticket) nên không phải đứng xếp hàng lâu . Nhưng cái lâu là đứng xếp hàng để qua cửa hải quan . Sau gần 2 giờ đi từ từ theo cái « đuôi » dài cả trăm thước của hàng mấy trăm du khách , tôi vào được bên trong , thở phào một cái nhẹ nhõm trong người . Tôi ngồi đợi một hồi , đi rảo một vòng , mua một loại bánh mì đặc biệt ở đây (pao de quele) để ăn cho biết với một ly bia .

Tới 22 giờ30 tôi vào máy bay hãng TAM, ngồi hàng ghế 18B. Máy bay cất cánh trễ 1 giờ đồng hồ . Hơn 12 giờ khuya mới rời Sao Paulo trực chỉ Paris .

Trên máy bay , tôi ôn lại những gì đã làm được tại Sao Paulo lần này :

- Một buổi thuyết trình minh họa về hát đồng song thanh và đàn môi, muống cho gần 200 khán giả (30 tháng 3)
- Một chương trình phỏng vấn cho đài truyền hình NIKEY cho thành phố Sao Paulo
- Hai buổi dạy hát đồng song thanh cho 56 học trò đủ mọi lứa tuổi (31 tháng 3 và 1 tháng 4)
- Hai xuất diễn cho 200 học sinh tiểu học của trường Colegio Santo Americo (2 tháng 4)
- Một xuất cho học sinh nghèo (3 tháng 4) và hai xuất cho các em mẫu giáo
- Thu hình cho dự án làm DVD về phương pháp dạy hát đồng song thanh, phô trương kỹ thuật các loại đàn môi Á châu và kỹ thuật gõ muống . (4 tháng 4).

14giờ30 ngày thứ sáu 6 tháng 4, máy bay đáp xuống phi trường Charles De Gaulle . Tôi lấy xe lửa đi về nhà . Một chuyến đi tham dự hội thảo về âm nhạc điều trị học (music therapy) , cùng với sự phổ biến một nghệ thuật

giọng hát mà chính do tôi khám phá và tạo thành một « trường phái » ở Âu châu – hát đồng song thanh, và giới thiệu nhạc dân tộc Việt Nam cho giới khán giả « tí hon ». Việc làm tuy nhỏ bé nhưng sẽ có tiếng vang lâu dài trong lòng các em nhỏ xứ Ba Tây và sẽ được ghi sâu vào tâm khảm của chúng .

Mong rằng sẽ có những đi như thế trong tương lai và sẽ có nhiều hoạt động hữu ích cho âm nhạc nói chung , và âm nhạc Việt nói riêng .

Trần Quang Hải (Pháp, mùa xuân 2007)